

DISKUSE

NĚKOLIK POZNÁMEK K ČLÁNKŮM O »ÚTOKU Z CHODU«

ve Vojenské mysli čís. 2/1957

V druhém čísle »Vojenské mysli« 1957 byly uveřejněny dva články, které se zabývaly problematikou útoku »z chodu«. Chci se několika poznámkami dotknout jejich obsahu a nadhodit některé další otázky, které v této souvislosti nutno řešit.

Předně k otázce terminologie. Už v těchto dvou článcích nacházíme několik pojmenování této formy útočného boje nebo operace. Soudruzi Hujša a Pantůček používají termínu útočná operace s »vyvedením vojsk k průlomům z chodu«, s. plukovník Varvařovský »průlom z chodu«. V řadě oficiálních dokumentů se střetáváme s dalšími termíny: »útok z chodu bez zaujetí výchozího položení«, »útok s rozvinutím sil z chodu« nebo »s rozvinutím vojsk z chodu« atd. Ve směrnících pro letní období jsou uvedeny všechny tři termíny.

Jde o útok nebo o průlom z chodu? Nejde. Tento druh útočného boje má svůj obsah, přesně vymezený řády a předpisy (viz na př. Oper-II-15, heslo 539). Protože se průlom připravené obrany pečlivě plánuje a připravuje, nelze mluvit o útoku nebo průlom z chodu, který je charakterisován právě tím, že se koná bez předběžné přípravy.

Jde o útok z chodu bez zaujetí výchozího položení? Ani tento termín neodpovídá plně obsahu činnosti vojsk. Část sil svazku nebo svazu zaujímá výchozí položení (většina dělostřelectva, zálohy a j.).

Protože jde v podstatě o připravovaný průlom vybudované obrany, při němž část sil zaujímá výchozí položení, část se rozvíjí přímo ke zteči z chodu, je nejvýhodnější termín »útok na připravenou obranu nepřitele s rozvinutím sil z chodu«. Odpovídá nejvíce obsahu činnosti vojsk. Bylo by proto velmi záhodno zavést jednotný termín odpovídající našim řádům a předpisům, aby nedocházelo k nedorozuměním a omylům. Tohoto termínu budu dále používat.

Podplukovníci Hujša a Pantůček uvádějí na straně 16: »Aby byla vlastní vojska co nejméně vystavena účinkům nepřátelských zbraní hromadného ničení a aby bylo dosaženo momentu překvapení, je žádoucí, aby byla bojová sestava (i dělostřelectva) pro průlom připravené obrany z chodu zaujata co nejpozději, a to během poslední noci.« Tuto these rozvádějí dále na straně 20, kde píší: »V noci z D-1 na D1 (třetí noc) zaujmou divise prvního sledu armády bojovou sestavu; bojová sestava jejich prvních sledů je přizpůsobena použití atomových pum.« I z náčrtu jasně vyplývá, že poslední noc zaujmou divise výchozí položení s rozvinutými prapory prvního sledu, ostatní síly nejsou rozvinuty (kromě dělostřelectva), zůstávají v proudech (náčrt 1).

Myslím, že s takovou koncepcí útoku s rozvinutím sil z chodu nelze souhlasit. Je to prakticky dosavadní způsob zaujímání výchozího položení k útoku, který se právě vzhledem k velké zranitelnosti vojsk ve výchozím prostoru snažíme odstranit. Podle autorů se výchozí položení prakticky zaujímá tři noci (viz přílohu 2 k článku »Provedení přeskupení«) před zahájením průlomu. Lze předpokládat, že jej nepřítel vybavený soudobými prostředky průzkumu neodhalí? Tím se ovšem zbavujeme i možnosti jeho překvapení. Protože předpokládám, že jde jen o nepřesnost ve vyjádření, která by mohla leckoho pomýlit, zdůrazňuji, že se vojska poslední noc přesunují z vyčkávacího prostoru, z chodu se rozvíjejí do předbojových a bojových sestav a bez přestávky prolamují nepřátelskou obranu. Přesun musí být naplánován tak, aby nedošlo k zdržení vojsk, a sladěn s údery zbraní hromadného ničení a trváním dělostřelecké a letecké přípravy zteče.

Úspěch útoku s rozvinutím sil z chodu je podmíněn pečlivou organizací pořádkové služby. Autoři obou článků to souhlasně potvrzují. S. plukovník Varvařovský vypočítal potřebu těchto orgánů asi na 170 osob pro jednu divisi. Je samozřejmé, že jejich počet bude závislý na mnoha činitelích a bude se v každém případě měnit. Nelze proto počítat jen s organickými jednotkami pořádkové služby, budou muset

být při každé činnosti doplňovány a zesilovány příslušníky střeleckých jednotek nebo jednotek druhů vojsk. V každém případě je však třeba jádro pořádkových jednotek vytvořit už v organizačních počtech útvarů a svazků. U každého pluku nutno mít jednu pořádkovou četú ve složení: velitel čety, tři družstva, v každém družstvu 2 poddůstojníci a 6 vojinů. U divise je pak třeba pořádkové rotý a u armády pořádkového praporu. Bez těchto orgánů, které budou k výkonu svých povinností cvičeny po celou základní službu, nelze počítat, že pořádková služba splní své úkoly. Pořádková služba je prvek velení, nemůže však v žádném případě nahradit činnost velitelů za pochodu. Za včasné dovedení vojsk do určitého prostoru je odpověden velitel a ne pořádková služba, která je jen jeho pomocníkem. Proto bude velmi prospěšné, aby se velitelé praporů seznámili se svými pochodovými osami předem, v přípravném období útoku. Jedno osobní auto s třemi veliteli praporů v noci na komunikaci nebude příliš nápadné. Dále je třeba osy důkladně vytyčit smluvnými znameními pro každý prapor. Při rozvinutí v rotní proudy se nelze obejít bez průvodců. Nutno je vybrat z důstojníků jednotek v dotyku a poslední noc je seznámit s úkoly. Vytyčit cesty smluvnými znameními až k přednímu okraji je povinností jednotek v dotyku.

Směrnice ministra národní obrany o velení vojskům zavádějí místo názvu »správce pořádkového prostoru, úseku« pojménování »velitel pořádkového prostoru, úseku« (odst. 5), což lépe odpovídá úkolům, které plní.

Utajení útoku s rozvinutím sil z chodu je prvním předpokladem překvapení. Proto musí být všechny přípravy řešeny s tohoto hlediska. Zvláště významná je organizace součinnosti s vojsky v dotyku, která musí být uskutečněna tak, aby nedošlo k předčasnému prozrazení plánované operace. V mnoha případech bude výhodnější, když divise v dotyku bude alespoň den před zahájením útoku přímo podřízena veliteli armády připravující útočnou operaci. Rozšíří se tím sice úkoly velení (o řízení obranného boje), ale usnadní řešení mnoha otázek, které budou její útvary plnit ve prospěch útočících vojsk. Místo domluvy součinnosti bude třeba některé úkoly ve prospěch útočících vojsk přímo nařídít. Tak na příklad vytvoření průchodů ve vlastních minových polích (dobu a místa), vybudování a vytyčení cest, zabezpečení rozvinutí vojsk (předsunutím dělostřelecké protitankové zálohy a POZ, úkoly pro divisi protiletadlovou dělostřeleckou skupinu atd.), využití zařízení k ochraně proti zbraním hromadného ničení, po případě jiné úkoly, o nichž píše s. plukovník Varvařovský na str. 31.

Autor uvažuje o možnostech napadení prvního postavení atomovými zbraněmi a vyvedení vojsk z našeho prvního postavení do hloubky (str. 31, 5. odst. zdola). Zdá se, že takový způsob provedení atomových úderů není pro tuto formu zahájení útoku výhodný. Mohl by toho využít jednak nepřítel, který by pronikl do našeho prvního postavení, čímž by se podstatně ztížilo rozvinutí vojsk k průlomu, jednak by došlo k dalšímu zkomplikování pohybu na prvním postavení. Právě jednotky v dotyku plní důležité úkoly ve prospěch útočících vojsk. bylo by proto neúčelné zbavovat je této podpory. Protože nebude v terénu organizována součinnost na stupni rota, četa, družstvo, může se úspěšně použít k vytyčování směrů postupu těchto jednotek na příklad signálních nábojů na určité objekty, k jejich palebné podpoře na předem určené cíle a především k zabezpečení jejich rozvinutí do bojových sestav. Při úderech na první zákop nepřítele je tato činnost více méně potřebná, avšak složitost celkového rozvinování sil by vyvedení vojsk z dotyku do hloubky ještě dále zkomplikovala.

Nebude-li první zákop umlčen atomovými údery, musí se vojska rozvinout do bojové sestavy v rozsahu potřebném k jeho průlomu (asi po 1—2 rotý praporů prvního sledu). To je právě nejsložitější činnost, která vyžaduje uskutečnění četných opatření, o nichž se autoři ve svých pracích zmiňují. Průlom prvního zákopu se tak stává největší překážkou pro rychlé proniknutí do hloubky s cílem využít účinků dosažených atomovými údery. Je třeba uvažovat, zda by nebylo výhodné najít jiný způsob řešení. Osobně nepokládám za účelné převést atomové údery na první zákop z důvodů, které jsem uvedl, což by bylo jedním ze způsobů řešení.

Myslím, že by k průlomu prvního zákopu bylo možné využít divise v dotyku s nepřítelem. Tím bychom se vyhnuli rozvinování vojsk do bojových sestav. Rozeberu blíže tento způsob zahájení průlomu s rozvinutím sil z chodu.

Divise v obraně s úsilím na prvním pásmu může bránit šířku kolem 15 km s takovou hustotou 0,6 praporu na 1 km. V prvním zákopu může mít nepřítel v stejné šířce zhruba od čtyř praporů hodnotu asi tří rot. Může tedy divise v dotyku vytvořit

potřebnou převahu sil pro průlom tohoto zákopu. Přitom není nutné, aby prolamovala v celé šířce, nýbrž jen v těch úsecích, kde mají projít vojska útočících divisí. To může být v pásmu divise 4 až 5 úseků. Organisovala by tedy 4 až 5 úderných skupin (z praporů druhého sledu pluků a divise) v hodnotě zesíleného praporu, jimiž by vytvořila omezené průlomy v určených úsecích, kterými by rychle pronikly jednotky útočících divisí v předbojových sestavách. Po vytvoření průlomu by úderné skupiny mohly rozšiřovat úspěch do stran nebo zajišťovat útočící vojska za jejich postupu prvním postavením. Po dosažení stanovené čáry by ji upevnily a pokračovaly v plnění dalšího úkolu podle rozkazů velitele armády.

Takovým způsobem by byl podle mého názoru vyřešen nejožehavější problém útoku na připravenou obranu s rozvinutím sil z chodu, to znamená rozvinování vojsk do bojové sestavy na předním okraji, když první zákop je ještě důkladně nepřítelem bráněn a nebyl atomovými zbraněmi umlčen. Neztrácel by se čas potřebný k rozvinutí sil, udrželo by se vysoké tempo útoku od jeho zahájení a znemožnilo by se nepříteli manévrem záloh zabránit našim vojskům využít účinků atomového napadení.

Sama příprava průlomu na několika úsecích divisí v dotyku by neznamenal žádnou složitou činnost. K její organizaci by byl dostatek času. Vojska jsou důkladně seznámena se situací nepřítele, dobře znají terén. Tím by se současně vyřešil palčivý problém organizace součinnosti v malých jednotkách útočící divise za průlomu prvního nebo i druhého zákopu, který nelze podceňovat, protože by se průlomu prakticky neúčastnily.

Je samozřejmé, že použít divise v dotyku k průlomu prvního zákopu nebude vždy možné. Když se předpokládá, že se svými útvary připojí k průlomu hlavních sil armády, nebude moci plnit oba úkoly. Předvídá-li se však její přechod do druhého sledu nebo do vševojskové zálohy po překročení útočícími vojsky, nejsou překážky, aby tento úkol nemohla splnit. Po průlomu prvního (druhého) zákopu se může soustředit v určeném prostoru a využít ženíjních opatření vybudovaných nepřítelem.

Útok na připravenou obranu s rozvinutím sil z chodu má celou řadu zvláštností, jejichž teoretický rozbor si vyžádá delší tvořivé práce. Bylo by však účelné řešit postupně jen dílčí problémy a ne komplexní činnost vojsk, velitelů a jejich štábů. Tím zůstáváme v některých otázkách nutně na povrchu a nevyřešíme je do hloubky. Přitom třeba prostudovat už zpracované stati a vycházet z dosavadního výzkumu. Když bude každý pracovník začínat od začátku bez ohledu na to, co už bylo vyřešeno, nedospějeme v krátké době k závěrům, jichž by bylo možné využít v procesu bojové přípravy vojsk.

Zpracoval kandidát vojenských věd podplukovník Michal Spišiak

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

K otázce rozčleňování sil při útoku vševojskové armády bez zaujetí výchozího položení

Plukovník Luboš Novák

Hlavním důvodem, proč jsou hledány nové způsoby provádění útočných operací, je snaha uchránit vlastní vojska před velkými ztrátami ještě před zahájením útočné operace.

Tomuto požadavku nejlépe vyhovuje utajení operace, jímž se snažíme překvapit nepřítele, a dále rozptylování vojsk určených do útoku, jímž sledujeme cíl nejen operací co nejdéle utajit, ale zároveň i zabránit podstatným ztrátám ještě v přípravném období. Proto byla již všeobecně přijata zásada, že se vojska určená do útoku soustřeďují a připravují daleko za frontou a do útoku přecházejí z chodu.

Ovšem spoléhat při řešení tohoto problému jenom na utajení operace a hledat překvapení nepřítele jediné v utajení operace je velmi problematické a riskantní. Současná technika umožňuje totiž tak dokonalý průzkum, že nikdy nebude zaručeno, že operace bude utajena.

Proto podle mého názoru je třeba při plánování operace počítat i s případným jejím prozrazením, v nejlepším případě za přibližování úderného uskupení k frontě, a i pro tento případ se snažit zajistit její úspěch.

Toho může být dosaženo především rychlostí zahájení operace, a to v takové sestavě, která by až do zahájení průlomu co možná neposkytovala vhodné cíle pro údery zbraněmi hromadného ničení nepřítele.

Je třeba tedy hledat překvapení nepřítele nejen v utajení operace do posledního okamžiku, ale i v rychlosti jejího provedení, aby ani při prozrazení celé akce již za přibližování k frontě nepřítel neměl čas ani podmínky pro provedení odvetných opatření.

Stále platnou zásadou zůstává, že se rychlosti provedení jakékoli akce nedosahuje spěchem (rychlou jízdou a p.), nýbrž spíše dokonalou a jednoduchou organizací.

Proto také rychlosti před zahájením útočné operace může být dosaženo především přesným, ale jednoduchým plánováním. Tomuto požadavku ovšem nemůže vyhověvat dosud navrhované komplikované rozčleňování (rozvinování) proudů do praporečnických, rotních a četových proudů. Přesné rozplánování postupného rozčleňování sil, ať již na kterémkoli stupni velení, v rámci armády je nejen velmi obtížné, ale není ani účelné.

Způsob boje o přední okraj nepřátelské obrany bude velmi různý v pásmu průlomu armády a bude především záviset na výsledku vlastní atomové, letecké a dělostřelecké přípravy. Výsledek sebelépe plánované a připravené přípravy nebude jistě v celém pásmu armády stejný, a to nejen pro nepřesnost zásahů, pro různost terénních podmínek atd., nýbrž i proto, že nepřítel v průběhu přípravy s největší pravděpodobností nezůstane pasivní a projeví i určitou aktivitu, kterou nelze předem odhadnout a předvídat. Ku příkladu některé nosiče atomových pum mohou být sestřeleny dříve, než doletí nad cíl, některé vlastní dělostřelecké a raketové oddíly mohou být předčasně vyřazeny, některé salvy raket budou vypáleny na klamné cíle a p.

Vzhledem k tomu bude pravděpodobně mít každý proud jiné podmínky pro průlom. Jeden proud po skončení přípravy pojede bez zastávky a v nezměněné sestavě do nepřátelské obrany, poněvadž nebude mít z počátku žádných vážných odporů, a rozvine se podle situace až v hloubce obrany. Jiný proud, třeba od stejné divise, se bude muset vzhledem k oživlým nebo nezasaženým odporům a účinným palbám částečně rozvinout a prolomovat nepřátelskou obranu bojem. Bude tedy boj při zahájení průlomu nepřátelské obrany pravděpodobně různorodý a bude se podobat spíše útoku z chodu na spěšně zaujatou obranu.

Pokud jde o vhodnou sestavu při plánování útočné operace z chodu je třeba považovat za rozhodující a určující požadavek — nevytvářet vhodné cíle pro údery zbraní hromadného ničení.

Tomuto požadavku však neodpovídá některými autory navrhovaných pět pochoďových os pro divisi (přesun v praporečnických prouděch) již z vyčkávacích prostorů. Přesun úderného uskupení (prvního sledu) armády v tomto případě znamená takové nahuštění proudů vedle sebe od samého počátku a zvláště pak v blízkosti fronty při přiblížení k pásmu průlomu, že by se i atomová puma malého ráže projevila svým účinkem na několika osách současně. Přitom ani nelze nevízt v úvahu těžkosti s vyhledáním, hlavně pak s úpravou a udržováním tolika os přesunu, zvláště v našich terénních podmínkách.

Právě tak neodpovídá požadavku vhodné sestavy mechanické rozčleňování a rozvinování vojsk v blízkosti nepřítele, pravděpodobně v prostoru plánované protipřípravy nepřítele, poněvadž nejenže znamená ztrátu drahocenného času, avšak je nežádoucí i proto, že vytváří předčasné a často zbytečné nahuštění sestavy v nejhroživějším okamžiku. Ku příkladu, jaký účel by mělo zasazování tankových a mechanizovaných divísí do prvního sledu, kdybychom předem plánovali jejich rozvinutí, tedy těžký boj při prolomování nepřátelské obrany?

Z toho, co bylo uvedeno, vyplývá, že je vhodnější s hlediska armády plánovat útočnou operaci z chodu tak, že se divise určené do průlomu přesunou z vyčkávacích prostorů do určených úseků průlomu v plukovních prouděch po dvou až třech osách v sestavách odpovídajících střetnému boji. Takto je třeba plánovat přesun až na čáru bezpečnostní vzdálenosti od předního okraje nepřátelské obrany. Při tom ovšem příchod čelních částí na tuto čáru (zpravidla PO) musí být co možná přesně sladěn se skončením přípravy, což nebude právě snadné. Proto lze uvažovat i o skončení přípravy na signál přicházejících vojsk.

Od okamžiku příchodu čelních útvarů na bezpečnostní vzdálenost od předního okraje nepřátelské obrany řídili by boj jednotliví velitelé proudů, po případě divisi, a to podle konkrétních podmínek v duchu svých úkolů. Při tom by se jednotlivé proudy nesměly vázat na své sousedy, nýbrž musely by samostatně a bezohledně pronikat do hloubky nepřátelské obrany. V tom případě bychom se musili vzdát hromadné a současně zteče předního okraje nepřátelské obrany, kterou je i tak možno těžce provést, a v praxi by zůstala asi jen v plánu.

Námítka, že bude-li třeba rozvinout plukovní proudy, bude to znamenat velkou ztrátu času (délky proudů), není zcela opodstatněna, poněvadž zbylé odpory pravděpodobně nebudou takové (morální účinek zbraní hromadného ničení), aby je nezdolaly předsunuté odřady, po případě čelní prapory, a konečně plukovní proudy je možno sestavit tak, že bude možno téměř současně rozvinout oba prapory prvního sledu pluku. (Na čele plukovního proudu umístit střídavě za sebou po dvou rotách prvního sledu budoucích praporů prvního sledu i s jejich posilovými prostředky, za nimi pak dělostřelectvo a zbytky praporů prvních sledů.) Toto řešení přechodu z plukovních hned do rotních proudů bude zvláště vhodné při případné změně organizace s vypuštěním stupně praporu.

Je zcela přirozené, že v navrhovaném řešení musí být těžiště přípravy ve zbraních hromadného ničení a v letectvu. Z dělostřelectva by se zúčastnilo zásadně jen to, které bylo již dříve na frontě nasazeno. Je ovšem důležité, a to je třeba zvlášť zdůraznit, že atomové údery musí být provedeny také na přední okraj nepřátelské obrany, i kdyby bránci se vojska musela částečně vyklidit přední zákopy. Při plánování přípravy musí být snahou dosáhnout takového účinku na předním okraji nepřátelské obrany, aby se co možná žádný proud nemusil rozčleňovat a rozvíjet již před předním okrajem obrany. Rozčleňování nebo rozvíjení v hloubce nepřátelské obrany (co možná až za prvním pásmem obrany) bude totiž s hlediska protiatomové ochrany daleko výhodnější (nepravidelná fronta, nepřehlednost situace a p.).

Abyste bylo dosaženo ještě větší ochrany přicházejících vojsk proti účinkům zbraní hromadného ničení, bylo by i vhodné uvažovat o možnosti rozšířit pásmo průlomu pro jednotlivé divise i pro armádu jako celek. Dosavadní norma 6 km na svazek prvního sledu při útoku z chodu v současných podmínkách nevyhovuje především s hlediska ochrany proti účinkům zbraní hromadného ničení. V pásmu tak úzkém dochází v blízkosti nepřítele k takovému nahuštění vojsk (současně jsou překračována vojska v obraně), že by účinek zbraní hromadného ničení, zvláště atomových pum, mohl mít rozhodující vliv na celou operaci. Kromě toho při použití pozemních výbuchů a zakopaných atomových pum nepřítelem, ať již v protipřípravě nebo při prolamování prvního pásma obrany, mohl by být značně omezen nebo dokonce znemožněn manévr celých svazků prvních sledů (nemožnost obejít zamořené prostory).

Proto by bylo žádoucí, aby při dostatku zbraní hromadného ničení k provedení přípravy byla šířka průlomu pro svazek zvýšena na 8 až 10 km. Tím by bylo dosaženo větší ochrany vlastních vojsk proti účinkům nepřátelských zbraní hromadného ničení a bylo by usnadněno případné obcházení zamořených prostorů. Potřebné hustoty dělostřelectva a tanků pro průlom by v tomto případě nebylo dosaženo lineárně pro celý úsek průlomu, nýbrž jen na hlavních směrech průlomu jednotlivých divisi a musela by být nahrazována větším počtem použitých atomových pum a střel a letectva. Kdyby při prolamování obrany tímto způsobem zůstávaly v mezerách ojedinělé odpory, byly by dodatečně likvidovány druhými sledy pluků, divisi, po případě armády. Vážného, organizovaného odporu těchto ojedinělých odporů není třeba se obávat vzhledem k jejich pravděpodobnému morálnímu stavu po atomových úderech a vzhledem k pravděpodobné desorganizaci jednotného velení.

Navrhované řešení podle mého názoru nejen v podstatě vyhovuje jednoduchosti plánování a rychlosti provedení, ale i hledisku protiatomové ochrany, podstatně usnadňuje provedení přesunů a zjednodušuje organizaci součinnosti s překračovacími vojsky.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

»k otázce velení v soudobé útočné operaci«

(Vojenská mysl čís. 3/1956)

Ve Vojenské mysli čís. 3/1956 byla v článku na uvedené thema (autor plukovník Kudrnovský) zmínka o zásadách rozmisťování týlových velitelských stanovišť a velitelských stanovišť. S jakých hledisek třeba k řešení tohoto závažného problému přistupovat, a to především v rámci svazků a potom s hlediska vzájemného spojení mezi týlovými velitelskými stanovišti na jednotlivých stupních, jsem se pokusil ukázat v diskusním příspěvku čís. 6/1956 tohoto časopisu.

Po novém a hlubším zkoumání tohoto důležitého problému jsem došel k závěru, že je třeba k jeho úplnosti zároveň zkoumat ještě otázku rozmisťování a přemisťování TVS armády se zřetelem k rozmisťování a přemisťování VS armády.

To je cílem tohoto krátkého příspěvku.

Soudobá útočná operace, vedená vysokým tempem a do veliké hloubky obrany nepřítele, vyznačuje se nenadálými změnami ve vývoji operační situace, náhlými změnami směru bojové činnosti jednotlivých vševojskových svazků, značným manévrem posilovými prostředky, velikým stupněm ohrožení komunikací, nestejnou spotřebou materiálních prostředků a možnými vysokými ztrátami osob, bojové techniky a hlavních druhů materiálu. Ty mohou být způsobeny již v přípravném období, hlavně však při nepřátelské protipřípravě, a pak kdykoli během operace.

To vyžaduje od orgánů štábu týlu a všech druhů služeb podřízených náčelníkovi týlu armády stálou pohotovost k rychlému doplnění vzniklých ztrát, k manévru materiálem, ke změně směru přísunu, k rychlému poskytování odborné zdravotnické pomoci, k provedení částečné nebo úplné hygienické očisty a deaktivace v prostorech zasažených účinkem zbraní hromadného ničení.

Na všech těchto úkolech se však podílejí v různém rozsahu současně velitelé (náčelníci) druhů vojsk a vševojskový štáb. Proto je třeba, aby všechna opatření nutná k odstranění následků činnosti nepřítele byla sjednocena a organizovaně provedena. To je možné ovšem jen tehdy, budou-li v takových a podobných situacích zaručeny podmínky ke vzájemné součinnosti mezi zainteresovanými složkami a k velení týlu.

Prozkoumejme, jaké podmínky v tomto směru skýtá dosavadní způsob rozmisťování a přemisťování TVS armády v útočné operaci.

Všeobecně při velitelsko-štabních cvičeních používáný údaj, že se TVS armády rozmisťuje ve vzdálenosti 10 až 15 km od VS armády a že se VS armády přemisťuje v útočné operaci jednou až dvakrát za den a TVS jednou za 1 až 2 dny útočné operace, je nejen příliš povšechný, ale se zřetelem na podmínky soudobé operace nevyhovující.

Vzdálenost TVS armády od VS armády (10 až 15 km) je zbytečně velká a ztěžuje udržování soustavného osobního styku mezi příslušnými orgány odpovědnými za materiální, technické a zdravotnické zabezpečení armády.

Největší závadou je však skutečnost, že není možné zapojit štáb týlu a jednotlivá oddělení služeb armádního týlu přímo do vnitřní radiové sítě zřizované na VS (na VKV stanicích). Aby se tak mohlo stát a aby tyl mohl kdykoli dosáhnout radiového spojení s kterýmkoli oddělením štábu, je s technického hlediska nutné rozmisťovat TVS od VS na vzdálenost nejvíce 8 až 10 km (dosah používaných radiových stanic). Jinak se spojení mezi štábem týlu a štábem armády a štáby příslušných velitelů (náčelníků) druhů vojsk může uskutečňovat jen na radiové síti štábu (ovšem až za operace). V přípravném období pak jen pomocí linkových, po případě směrových pojítek.

Se zahájením operace se VS armády musí přemisťovat za vojsky, a to podle tempa postupu a celkového průběhu operace jednou až dvakrát za den. Zůstane-li TVS na původním místě a přemístí se za VS s určitým zpožděním, okamžitě pomíjejí podmínky k rychlému a trvalému spojení se štábem, a tím také jedna ze základních podmínek k provádění součinnosti. A to právě v době, kdy součinnost musí být nejtěsnější a kdy musí být dokonale zajištěna.

Další skutečností, která ukazuje na neudržitelnost dosavadní zásady přemisťovat TVS »jednou za 1 až 2 dny operace«, je, že se plánování soudobé útočné operace provádí podrobně na přípravné období a do splnění bližšího úkolu armády. Upřesňuje se až v průběhu operace.

To znamená, že druhý den operace bude v tomto směru důležitým mezníkem v činnosti štábu, štábů druhů vojsk a štábu týlu pro upřesnění plánu vedení operace ke splnění dalšího úkolu armády. Kdybychom připustili možnost přemisťovat TVS armády za VS armády jednou za dva dny, znamenalo by to úplné jejich vzájemné odtržení. Vzdálenost by byla v této situaci nejméně 40 až 50 km, ne-li větší.

Proto soudím, že bude nutné přijmout jako všeobecné pravidlo novou zásadu: v útočné operaci rozmisťovat TVS od VS armády na maximální vzdálenost 8 až 10 km a přemisťovat TVS armády současně s VS armády.

Pro rozmístění TVS armády ve výchozím položení armády v soudobé útočné operaci i v jejím průběhu se jeví jako nejvýhodnější prostor dokonce ve vzdálenosti do 5 až 8 km od VS. Tato vzdálenost plně zajišťuje bezpečnost jednoho nebo druhého z nich při jejich zasažení atomovou pumou střední ráže a umožňuje zapojit štáb a všechna oddělení týlu armády do vnitřní radiové sítě štábu armády a — při vybavení řídicích funkcí — překonat tuto vzdálenost v poměrně krátké době 10 až 15 minut. Výhodou tohoto řešení je také skutečnost, že se podstatně zkracuje vzdálenost k TVS podřízených svazků, a to zvláště prvního sledu operačního učlenění armády, která se musí, aby neztratila spojení s vlastními VS, za nimi přemístit nejméně jednou, mnohdy však i dvakrát během jednoho dne úspěšně vedené útočné operace.

V prostoru soustředění vševojskové armády může být vzdálenost mezi TVS a VS armády, jsou-li pro to vhodné podmínky, zmenšena dokonce na 3 až 5 km.

Taková poměrně malá vzdálenost mezi TVS a VS armády dovoluje projednat prakticky všechny závažné otázky, které nutno řešit součinnostním jednáním, rychle, bez ztráty času a osobně; dává tak vždy a všem účast-

níkům součinnostního jednání podmínky pro dokonalé vyjasnění všech otázek, které v rámci součinnosti nutno vyřešit, a to ve všech obdobích útočné operace, ve všech i rychle se měnících situacích, při náhlých a účinných úderech nepřítele na naše vojska zbraněmi hromadného ničení.

Proti tomuto návrhu mohou být ovšem vzneseny určité námitky. Především ta, že se častým přemísťováním TVS armády ztěžuje vlastní práce štábu týlu a jednotlivých oddělení služeb. Přes jisté oprávnění však tato námitka neobstojí. Stačí jen poukázat na to, že v podobné situaci je i vševojskový štáb. A jeho úloha a úkoly v tomto směru nejsou o nic lehčí a o nic menší.

Jinou námitkou lze dokazovat, že se častějším přemísťováním TVS zhoršují podmínky spojení mezi TVS armády a TVS frontu, TVS armády a AZZ a jinými týlovými prostředky armády (ANZ, AVAS a p.), mezi TVS armády a leteckým týlem. Při podrobném rozboru této otázky však dojdeme k závěru, že tomu tak není, neboť mezi těmito účastníky je zabezpečeno jednak radiové spojení dostatečně výkonnými radiovými stanicemi, jednak telefonní spojení (dálnopis) využitím stálých vedení. Konečně k provedení určitých opatření v armádním týlu je třeba vždy poměrně delší doby. Jestliže tedy selžou tato nejrychlejší pojítka, je možné vždy bez podstatného zdržení doručit potřebná nařízení (hlášení a p.) styčnými důstojníky odeslanými vrtulníkem.

V případech, kdy z různých příčin přece jen dojde k odtržení TVS od VS armády nebo kdy bude na delší dobu přerušeno radiové nebo telefonní spojení, bude třeba k zabezpečení nepřetržité součinnosti se štábem armády a s veliteli (náčelníky) druhů vojsk vytvořit »operační skupinu štábu týlu«. Ta může být složena z potřebného počtu důstojníků štábu týlu armády (především organizačního oddělení a oddělení plánování dopravy), z náčelníka zdravotnického oddělení, silničního oddělení a podle potřeby i z náčelníků (jejich zástupců) jiných, v dané situaci důležitých oddělení služeb. Skupině bude pak zpravidla nutné vyhradit na potřebnou dobu místo přímo v prostoru VS. Podle potřeby může být taková skupina obdobného složení vyslána na TVS nebo do prostoru TVS svazků armády, jejichž operační a týlová situace vyžaduje přímou pomoc od týlu armády (na př. při značných ztrátách osob a materiálu, způsobených zbraněmi hromadného ničení, při obklíčení větších sil vlastních vojsk v operační hloubce nepřítele a p.). K rychlému uskutečnění materiální, technické a zdravotnické pomoci vojskům v takové situaci bude ovšem třeba tuto »operační skupinu štábu týlu« vybavit potřebnými dopravními, spojovacími a materiálními prostředky (na př. pohyblivou zálohou munice, PHM, zdravotnickými zařízeními, odsunovými a dílenskými prostředky, vrtulníky pro spojení s TVS armády a podobně).

V méně naléhavých a méně složitých případech pak stačí vyslat k podřízeným svazkům styčného důstojníka.

Tu třeba ovšem zdůraznit, že takový styčný důstojník týlu armády nesmí být pokládán za obyčejnou spojku. K této funkci je proto třeba vybírat zkušené důstojníky štábu týlu nebo důstojníky z jednotlivých oddělení služeb.

Podle úkolů, které jim budou svěřeny, mohou být styční důstojníci pověřeni funkcí spojovacího styčného důstojníka nebo styčného důstojníka

velení týlu (v současné době se v našem odborném vojenském tisku pro tuto funkci začíná používat termínu »směrový důstojník«). Jejich hlavním úkolem je pak nejen odevzdat včas důležité rozkazy a nařízení náčelníka týlu, ale také provádět kontrolu činnosti a pomáhat podřízeným týlovým orgánům. Z rozhodnutí náčelníka týlu armády se vysílají k svazkům na důležitých směrech, kde není možná osobní přítomnost náčelníka týlu a kde je nebezpečí, že technická pojítka nezabezpečí spojení. Proto musí být tito důstojníci na svoji úlohu dobře připraveni, musí dobře znát celkovou operační i materiální situaci, zámysl velitele a musí být též oprávněni v zastoupení náčelníka týlu armády vydávat nařízení v intencích jeho zámyslu.

Zpracoval plukovník Jaroslav Šolc